

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pe un an ... 20 cor.
Pe jumătate an ... 10 "
Pe 1 luna ... 2 "Nr. 1 de Duminecă pe an 4
coroane.Fentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nr. 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oras și comitat 5/2.

Încetul cu încetul.

Încă vara trecută, — cam de mult acum pentru o lume, în care toate se desfășoară cu multă râpeziciune, — se pornise prin coloanele ziarelor așa zise »bine informate« vestea că guvernul ungar are gata proiectul pentru reforma electorală.

Am zis atunci, că lucrul acesta nu poate să fie adevărat, și azi toată lumea știe că aveam dreptate: nu era gata atunci proiectul și nu e nici astăzi.

De unde puteam ști chiar mai bine decât cei »bine informați«, ce se petrece prin biurourile ministeriale din Budapesta?

Nu știam, ce se petrece, dar îi cunoșteam pe oameni și dedeam cu socoteală, ce nu se poate petrece.

Necesitatea unei reforme electorale, făcute în sens europeanesc e încă de mult recunoscută și oamenii de stat ai Ungariei au recunoscut-o și ei, nici unul dintre dâșii nu s'a încumătat însă a încerca, fiind-că nici unul nu se simte 'n stare s'o facă.

Cum am fi putut să credem, că va fi în stare s'o facă actualul guvern, în care ministru de interne e mai presus de toate nobilul conte?

O reformă electorală, da, ar fi putut și ar putea să facă, dar nu una europeanescă, potrivită cu spiritul timpului, în care trăim, și cu nevoile adevărate ale statului ungar. Și tot mai stăruim în credința, că azi numai o asemenea reformă e cu putință.

Mult ne bate dar gândul, ca ceea ce nu era adevărat astă-vară, n'are să fie adevărat nici la vară.

Monumentalul discurs, pe care l'a rostit mai presus de toate Andrássy, ne dă prea multe temeieri pentru credința aceasta.

Se vede cât de colo, că nu la dietă se adresează, nici la țară, ci la cu totul alții și-și dă silința de a arăta cuvintele, pentru care în Ungaria nu e cu putință și nici nu e de nevoie o reformă prea de tot europeanescă.

După toate semnele însă efectul discursului a fost cu totul contrar, și e o adevărată mulțumire să vezi silințele ce-și dau alți ministri, ca să dreagă ceea ce a stricat mai presus de toate nobilul lor coleg dela interne.

Țiind să pară om modern și vrednic de înalta sa pozițiune, acesta a admis un întreg șir de premise adevărate, dar s'a dat la o parte, când vorba era să primească și concluziunea ce rezultă din ele cu necesitate apodictică. E lucru firesc, că lumea, admitând premisele, trage și concluziunea, în fața căreia mai presus de toate nobilul orator e cuprins de oroare.

El admite, că în Ungaria sunt afară de maghiari și români, germani, slovaci, sârbi și ruteni, că aceștia ar fi, dacă i-am număra la un loc, mai mulți decât maghiarii, că încercarea de a-i maghiariza nu poate să reușească și că nu trebuie să se facă încercarea aceasta, dar trage din aceste premise adevărate concluziunea, că e drept și cu minte, ca în Ungaria întreaga administrațiune și justiția întreagă să fie maghiară și numai maghiară și ca milioanele de copii ai nemaghiarilor să fie oprți în desvoltarea lor prin siluirea limbii maghiare, pe care nu pot s'o învețe.

Cu totul alta e concluziunea, care rezultă. Nici odată, așa zice, el, Ungaria nu poate să devie un fel de Elveție.

Dar nici nu zice nimeni, că trebuie să devie! Dacă e adevărat ceea ce a zis mai presus de toate nobilul orator, ea este, în adevăr este un fel de Elveție și trebuie să fie și organizată potrivit cu această fire adevărată a ei, dacă e vorba să se poată susține ca stat deosebit.

În zadar se îndulcește celalalt nobil conte și încearcă a face ca lumea să creadă, că nu sunt siluite milioanele de copii, ci li-se dă numai puțința de a se face mai capabili de fericire învățând limba maghiară. Ceea ce întrece măsura e știut în cele din urmă de toată lumea.

Nobilii conți, dacă țin să li-se treacă nobleța, trebuiau să vorbească verde și deschis și să zică: »Toate sunt adevărate, bune și frumoase, dar sunt în țara aceasta o mulțime de slugi ale noastre și o mulțime de odrasie din viță nobila, tot oameni buni și nouă scumpi, pe care trebuie să-i căpătuim, și toți aceștia ar rămânea peritori de foame, dacă am face ceea ce ar trebui să se facă.«

Acesta e adevărul.

Nu e la mijloc cestiunea de naționalitate ci căpătuiala, și nu pentru că nu vor, ci pentru că nu pot se tot codesc oamenii de stat ai Ungariei.

Ne apropiem încetul cu încetul nu de rezolvarea conflictului, ci de timpul, în care toată lumea să se fi convins despre incapacitatea politică a actualului stat ungar.

Ce va urma după aceea, asta n'o mai scrutăm.

Văzând însă cele petrecute până acum, ni-se impune convingerea, că actualul guvern ungar, care a făcut numai ceea ce i-s'a impus cu toată hotărârea, niciodată nu va putea să facă din propriul lui îndemn reforma electorală.

Prea sunt multe interesele particulare, pe care ar trebui să le nesocotească, prea sunt deprinși din neam în neam a lua statul drept un fel de apanagiu al lor, și nu au nici destul avânt patriotic, nici destulă au-

toritate, ca să poată restabili echilibrul firesc în viața comună a patriei lor.

Să dovedească, dacă pot, că rău i-am judecat, să ne dea de rușine, și ne vom pleca cuprinși de sinceră căință în fața lor.

Libertatea învățământului.

De dr. U. T. Mihaiu.

I.

Libertatea învățământului are matca ei ca toate celelalte libertăți în epocile revoluționare.

Școala a născut sub și prin revoluții. În ceasul când națiunile întinerite au prins conștiință de sine și au cântărit drepturile și măsurat obligațiunile, încep să vadă și în învățământ un atribut esențial și o datorință imprescriptibilă a puterii publice. Revoluțiile nu au transformat numai statele și politica, dar și instituțiunile școlare și pedagogia. Parlamentul e depoul voințelor și intereselor poporului, școala e rezervoarul unde vine inteligența democrată să se adape.

1) În evul mediu era învățământul, ca și politica în mâna clerului. Instrucțiunea e absolut liberă. De regulă se confia învățământul mănăstirilor, corporațiunilor confesionale, jesuiților etc. Dar el era și prin dascăli liberi și singuraticii exersat. Statul avea sarcini prea multe pentru a adăogi la ele și povara școlilor. Metodele de instrucție erau libere, diverse, individuale. Curtea ori guvernul nu avea habar ce se întâmplă pe băncile școalelor, aceasta interesă mai mult clerul.

Libertatea învățământului nu cunoștea alte limite, decât acelea impuse libertății religioase. În țări catolice unde era religia protestantă tolerată și adese persecutată, există o libertate foarte mică și chiar nici o libertate de învățământ. Pasiunile și ereziile evului de mijloc au împedecat și paralizat progresul învățătorei școlare. Celebră e revocațiunea Edictului de Nantes prin Ludovic XIV în Franția și despotismul religios a lui Iacob II din Anglia, care au dus la masacre și revoluțiuni oribile. De aceea e bine ca libertatea învățământului și a bisericii să fie absolută și completă.

Problema învățământului nu a fost în nici o țară mai principial discutată decât în Franția, care era la 1789 soarele pe orizontul Europei. Ori-ce progres în acest imperiu a înmărit rațiunea și perfectibilitatea umană. Toate popoarele s'au împropătat la marele izvor de ideia revoluțiunii din 1789, numai Ardealul a moțait în somnolența seculară fără să vadă și să profite de răsăritul nou de lumină.

SEGEDINUL E ORAȘ VESTIT

Acolo se pot căpăta cele mai ieftine Oroloage și bijuterii, mai ieftine de cât ori unde. Nu-i de lipsă să ne dăm bani în mâni străine. Cine vrea să se convinga depre toate acestea, să ceară un catalog mare ilustrat, ce se trimite gratuit, dela **Schöner Samu, juv. orgin în Szeged.** Acolo se capătă un orologiu de argint dela 5 floreni începând, inel de aur, cu 14 carat dela 2 fl. 50 cr. în sus, cercei de aur dela 1 fl. 50 în sus, lanț (colier) aur 4 fl. 50 cr., un orologiu de nikel dela 2 fl. 50 cr. în sus, un vecker dela 1 fl. 50 în sus. Porto gratuit.

Și în Prusia e un sistem de învățământ model, dar el nu reprezintă în evoluția lui peripețiile interesante și conexitatea intimă cu marele curent democrat ca în țara galofranconă. Aici au produs marile schimbări politice mari schimbări în sistemul școlar. Nu există un singur eveniment în progresul politicii moderne de care să nu fi profitat și școala imediat.

2. Franca.

Problema libertății ori reglementării învățământului, se discută întâia dată, larg și cu temei pe tribuna revoluției franceze în 1789. Figurile distinse, care au luat parte la această cestiune însemnată au fost: Mirabeau liberal-radical, Danton liberal-moderat, și Robespierre, despot intransigent.

Mirabeau se exprimă astfel: »Dacă statul ar fi însărcinat să supravegheze școlile publice, învățământul ar fi subordonat vederilor lui, care nu sunt totdeauna conforme intereselor poporului. Corpul învățătoresc nu va depinde deci de stat. În materia asta se poate evoca interesul învățătorilor, emulațiunea elevilor și privegherea părinților, dar cenzura publică numai în dezvoltarea științelor speciale, ca medicina, chirurgia, farmacia unde legislatorul are a preveni abuzuri criminale«.

Marele tribun cere independența învățământului, nu supravegherea lui, nici chiar prin stat. Statul are cel mult un drept polițienesc în materia școlară, așa ca în alte branșe, nimic mai mult.

Danton acceptază ideea școlilor naționale, dar revendică pentru copii familiilor libertatea a dispune absolut liber de copiii lor. Prin insistența și influința lui Danton s'a redigeat legea fundamentală asupra învățământului, a cărei text e următorul: »*Convențiunea națională declară, că vor fi stabilimente naționale, unde copiii vor fi crescuți și instruiți în comun și familiile, care vreau să conserveze copiii în casa paternă au dreptul a-i trimite la clase instituite particular pentru scopul acesta, ca să primească instrucțiunea publică«.*

Danton împacă aici teoretic ideia națio-

nală a statului, cu concurența libertății familiei. Principiul mlădios a lui Danton e conciliabil ideea lui Mirabeau.

Contra lui Mirabeau și Danton e Robespierre, partizanul încarnat a învățatului exclusiv prin stat. El pretinde ca toți copiii să fie educați la olaltă, separați de părinții lor, în case naționale unde rămân închiși șase până șapte ani și crescuți prin profesori numiți de guvern. Robespierre vrea să răpească părinților misiunea creșterii care au obținut-o dela natură, dreptul sfânt a-și educa după plac copiii proprii. De aceea a strigat Gregoire în 31 VIII. 1795 către convențiune: *Aceasta e o crimă a lui Robespierre! Sub pretextul a face din ei spartani, face iloți!*

La temniță. Curia din Budapesta a respins cererea de nulitate pe care a înaintat-o colegul nostru Stefan Pop dela »Libertatea« în contra sentinței aduse de tribunalul din Cluj, care pentru un apel electoral l-a osândit la *3 luni temniță și 800 cor. amendă.*

În curând dl Pop va trebui să plece la Seghedin, unde este loc vacant: numai acum a scăpat d'acolo celalalt redactor al »Libertății«, dl Ioanovici. Unul iese, altul intră la temniță, asta-i soarta jurnaliștilor români.

Concertul societății „Petru Major“.

— Raport special —

Budapesta, 21 Dec.

Activitatea semestrului acestuia atât de rodnică, de bogată și de românească a societății »Petru Maior« a fost încununată cu un concert dat în seara de 15 Dec. în sala cea mare dela »Saskör«. Societatea depusese silințe extraordinare întru organizarea acestei festivități. Se pare că avântul de interes și de muncă manifestat anul acesta la societate a avut darul miraculos de a atrage până și interesul și concursul coloniei românești de aici. Ceea-ce nu s'ar fi bănuț nici odată, acuma s'a înfiripat: un cor românesc în Budapesta alcătuit din domnișoarele române locale și din studenții români.

Dl Dr. Leonida Domide a primit această grea

sarcină de a instrui și a dirigea corul și societate îi va mulțumi acestui fost membru al ei care totdeauna a fost atât de muncitor pentru binele societății.

Cuvântul de deschidere al președintelui societății, Pompiliu Nistor a accentuat însemnătatea colaborării dintre colonie și tinerime și nu a ascuns nici păcatul acestuia din urmă: prea puținul interes pentru societate. Corul mixt a avut două puncte: »Fântână cu trei izvoare« (G. Dima) și »Brumărelul« (I. Murășanu) Chiar și ca exterior corul a fost o desfătare pentru ochi, o salbă de românce tinere și vioaie în rândul întâi. Ca succes, el a desmințit în chip strălucit toate proccirile pesimiste atingând maximul de precizie, putere și desăvârșire cu puțință în astfel de împrejurări. »Brumărelul« ale cărei soluri au fost cântate de d-șoara Veturia Popp și de dl Mărcuș, a fost bisat.

Au urmat apoi două puncte: Liszt: »Oh quand je dors«, G. Bizet: »Bergerette« și mai târziu E. Popp, »Marea curge« și »Supt arini«. I. Murășanu: »Flori de nufăr« și Gh. Dima: »Supt fereasta mândrei mele«, toate cântate de vre-o persoană ocazională sau diletantă, ci de artistă în cel mai adevărat înțeles al cuvântului d-șoara Valeria Popp. Numele ei mă scutește de-a mai stăruți asupra acestor puncte. O voce de o putere, finețe, mlădioșie, strălucire, o artistă de școala ei desăvârșită și de acel farmec cucuritor ar fi un eveniment ori-unde, în ori-ce sală și în fața ori-cărui public. Aplausele fără sfârșit au dovedit că publicul știe înțelege și aprecia astfel de evenimente. Ele au mai stors artistei un punct: »Dui, dui« un cântec popular din patria artistei, Maramurășul, plin de naiva drăgălășie și simplitate a poporului nostru.

Dar seara aceasta ne-a mai adus încă o mare desmerdare a urechilor. A fost o surpriză și o descoperire: dl Vasile Drumar. El a cântat din violină două bucăți: Hauser »Cântec de seară« și Bazzini »Le rond des Lutins« cu o virtuozitate și o școală care ne face să bănuim întrânsul un viitor artist.

Înterupând aceste puncte de muzică, dl Constantin Bucșan a citit conferința: »Primăvară literară«, făcând publicul cunoscut cu noua mișcare literară dela noi din Ardeal.

După program dans. Domnișoare puține dar harnice la dans. Animație, veselie bună și simț ceră.

Public românesc puțin, nici unul dintre d-șii deputați.

Corul mixt a avut următoarele membre: d-șii Crăciunel și Domide, d-șoarele Veturia și Cornelia Popp, d-șoarele Mezey, Forchescu, Ciubuc și Egri.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

CORBEIU.

Narațiune istorică de Ioan Slavici.

PARTEA I.

IV. O z i b u n ă.

(Urmare).

»Mă iartă că-ți intru fără de veste și atât de dimineață în casă, dar mi-s'a spus, că peste zi ești dus și nu te pot găsi, iar, sările stai mai bucurosi singur«.

Cel ce a grăit aceste vorbe era un domn mărunt, care se oprise cu fața zimbătoare în pragul bibliotecii, unde Corbeiu cetea, ca de obicei mai nainte de a pleca la Plopiș, corespondența sosită cu posta de dimineață.

»Aa! — Huțanu! — strigă acesta inviorat și porni spre el. — Dar dimineața fie, ziua fie ori seara, mă bucur, că pot vedea și om iubit la casa mea, căci numai rar se întâmplă să se mai abată câte cineva pe la mine«.

Huțanu, acum profesor gimnazial, era unul dintre cei ce se despărțiseră în vălmășagul vieții, preten și din copilărie, și din tinerețe, cu care mănecse din același blid și durmise la nevoe în același pat; era deci viuă și adevărată bucuria revederii, și ei își strânseseră mâna, apoi, după o clipă de șovăire, se îmbrățișară și se sărutară.

»Ei, cum se întâmplă să am bucuria aceasta? — urmă Corbeiu cuprinzându-l cu brațul, ca să-l ducă spre masă. Dar ce să-ți fac? — unde să te pun? — Ești în trecere ori poți să stai?«

Huțanu venise cu gând hotărât și nu era în stare să o ascundă aceasta.

»Nu, răspuse el așezându-se, — nu în trecere. Am plecat anume la tine, dar mult n'o să pot sta.«

O zi, două?«

»Cam așa ceva, dacă mă ții.«

»Bun, — grăi Corbeiu grăbit. — Să iei o mică gustare, apoi, dacă n'ai altă treabă, mergem împreună, ca să-mi vezi gospodăria, o să vezi multe lucruri bune și frumoase, iar pe 'nsărate ne întorcem și stăm, ca odinioară, în toată tigna de vorbă.«

»Cum îți vine mai la îndemână — întâmpină Huțanu.

»Deocamdată să chem feciorul — urmă Corbeiu — și să iau dispozițiuni să-ți aducă bagajul și să dea drumul trăsorii, cu care ai venit dela gară.«

»Asta nu! — strigă Huțanu răsând. — Mă știi, că-mi place să umblu pe jos: uite, cum mă vezi, așa am venit.«

Corbeiu se uită mai cu din adins la gherocul lui purtat și prăfuit mai ales în părțile lui pătate și fără de veste se ivi în gândul lui întrebarea »Ce va fi voind să ceara dela mine!?« În vreme ce el sună să vie feciorul și-și luă dispozițiunile pentru gustare, pentru prânz și pentru seară, Huțanu îl măsură de sus până jos, se uită cu luare aminte împrejurul său și cuprinse într'un singur gând cele văzute de când intrase în preajma casei lui.

»Tu ai ajuns, precum văd, chiar mai bine decum știam — grăi dânsul cu invederată mulțumire după-ce servitorul se depărtă.

»Da — răspuse Corbeiu cu inima deschisă — am viață liniștită și spor în toate. Am adunat fără de veste și cam și fără de voia mea fru-

moasă avere și adese-ori îmi dau seamă, că s'ar fi nedrept dacă m'ași plânge de cei-ce nu mă lăsat să fiu judecător. Nu poți să-ți închipuiești cât de ușor e să agonisești — urmă el cu oșie: n'am avut decât să mă mulțămesc cu puținul, cu care eram deprins — pentruca avu să-mi crească din ce în ce mai iute. — Dar cum o duci?«

»Bine — răspuse Huțanu voios. — Sunt sănătos, muncesc cu plăcere, am o soție, careș poartă cu voie bună jugul, și Dumnezeu mi-a dăruit copii voinici și buni, buni copii«.

»Ești om fericit — îl întrerupse Corbeiu în duioșat. — E mare lucru să ai copii — chiar dacă n'ar fi dintre cei mai buni. — O fi greu nu-i vorbă, dar e mare lucru«.

»Vorbești și tu ca orbule despre frumuseța perrelor, pe care le miroase, — întâmpină Huțanu răsând. Nici închipuire nu poți să-ți faci, ce grădina e o casă plină de copii«.

»Câți ai?«

»Opt«.

Pe Corbeiu îl trecu un fel de fior rece. Acum cam dedea cu socoteală, ce va fi cerând prietenul său. »Opt, repetă acesta răsând, — cinci băieți și trei fete tot unul mai mic decât celalalt«.

»Mulți! — zise Corbeiu.

»Așa vi se pare vouă, care n'aveți nici unul — întâmpină Huțanu. Noi, care-i avem, nu-i numărăm. Purtarea de grijă pentru copii e și un eroism, — urmă el avântat. Mi-ar plânge cel mai înrăit dușman de milă dac'ar ști, cât de mari sunt greutățile, cu care mă lupt, dar nu mă plâng, nu mă dau și răsbesc cu capul ridicat înainte«.

Din România.

Dela Senat. Senatul a votat cu unanimitate de voturi, Adresa de răspuns la Mesagiul Tronului.

D-nii Dim. Sturdza, în numele opoziției naționale-liberale și C. Arion în numele grupării junimiste au declarat că față cu starea sănătății M. S. Regelui și ca deferență pentru augustul nostru Suveran, nu vor lua parte la desbaterile Adresei.

Ultime știri.

Sufragiul universal primit și în Casa Seniorilor. Viena, 22 Dec. *In ședința de ieri Casa Seniorilor a dezbătut asupra proiectului de lege privitor la sufragiul universal. Președintele Windischgrätz deschizând ședința, a dat cuvântul lui Cedik, raportor al proiectului de reformă electorală, ș'nume a propus primirea sufragiului universal.*

Contele Thun, fost prim-ministru zice: *Deși cu mare silă, dar în fine voteaza proiectul.*

Prim-ministrul Beck vorbește pentru primirea proiectului. *Aduce mulțumiri contelui Thun pentru atitudinea sa demnă (furtunoase aplauze). Intre altele a zis: »In anul viitor va fi o schimbare în relațiunile noastre cu Ungaria. Trebuie să ne întărim p'atunci. Iar aceasta nu se poate face decât prin sufragiul universal«.*

După vorbirea primului-ministru s'a suspendat ședința, care a urmat apoi seara la 6 și jum. Votarea asupra sufragiului universal s'a făcut noaptea la 11 și jum. Sufragiul universal s'a primit cu majoritate covârșitoare, nefiind contra decât 15 inși.

Proiectul va fi curând sancționat de M. Sa și pe 15 Ianuarie se va publica în foaia oficială »Wiener Zeitung«. Primul-ministru baron Beck va fi numit conte cu acest privilegiu. Se vor decora alte multe persoane politice.

»Bine, omule, — grăi Huțanu în cele din urmă, — dar tu umbli cu mângii, cu mieii și cu purceii par'c'ar fi copii tăi. — Li cunoști pe fie-care individual, le știi însușirile bune și pe cele rele.«

»Fără îndoială, — îl întrerupse Corbeiu. Altfel n'ași fi în stare să te înțeleg pe tine. — Purtarea de grijă pentru ființele neajutate e la om o trebuință firească, și dacă tu cauți mulțumirea acestei trebuințe purtând grijă de copii tăi, eu, care n'am avut parte de opii, mă mângâi — așa cum vezi.«

»Dar nu simt toți oamenii trebuința aceasta, — întimpină Huțanu.

»Toți o simt, — răspuse Corbeiu, — dar unii, stăpâniți de alte porniri, își năbușesc simțământul firesc. — Natura, — urmă el înviorat, — le face toate mai mult ori mai puțin pocite, și nu e om, care nu se simte mulțumit când poate desăvârși făpturile.«

Huțanu îi dedea dreptate, și, umblând prin înținsa și complicata gospodărie, el era din ce în ce mai uimit de priceperea prietenului seu, de

Supărarea „patrioților“.

O veste mângâitoare ne sosește din Praga. Mercuri s'a ținut acolo adunare populară, un fel de protestare sinceră și nefățărită, contra stăpânirii de azi din Ungaria, pentru martirajul, pentru nedreptatea, ce sunt nevoite naționalitățile din Ungaria să le îndure. Adunarea populară a înferat cu asprime îndeosebi sentința, ce s'a adus la Rosenberg contra slovacilor.

La adunare a luat parte cea mai inteligentă pătură a poporului ceh. Cuprinși de adâncă revoltă sufletească, au protestat energic contra mișelilor, ce le îndură poporul slovac.

Se înțelege, că presa maghiară e și ea indignată, nu însă pentru nedreptățile, ce le îndurăm, ci pentru că cehii nu simpatizează cu ei. Și e foarte nedumerită văzând, că străinătatea demonstrează contra ei și nu pe lângă ea.

La acea adunare a presidiat profesorul Cselakovszki Iaromir și oratorul festiv a fost directorul Kálal, care a desfășurat în culori foarte vii cazul dela Rosenberg, stărnind scârba și ură prin expunerile sale față de maghiari:

În discursul său a zis și următoarele:

»Și de ce au fost pedepsiți? Fiindcă au îndrăznit să se numească slovaci și slovaci vreau să și rămână.

Sunt în mare primejdie în țara ungurească toți, câți nu aparțin națiunii maghiare, și nu îngenuchiază înaintea ideii de stat maghiar. A pretinde dela un popor, ce numără un milion de suflete, să se lapede de naționalitatea sa, înseamnă atât cât nimicirea culturii. **Despotarea de naționalitate e egal cu robia și nimicirea vieții conjugale.** (Aplauze frenetice). **Un popor care propagă astfel de principii politice, acela e lipsit și de ultima schintee de moralitate. Decadența morală nicăiri nu se manifestă în mod mai vădit, ca în Ungaria.** Știu foarte bine, că-i foarte gravă acuza, ce-o ridic contra unei țări, dar am dovezi și date sigure. Lipsă de caracter, neîncredere, școli goale, 50 % de analfabeți, greve, căci mor de foame, iată icoana Ungariei. (Aplauze sgomotoase).

Chudovszki a osândit pe acești oameni! Dar el a făcut un act prin ce voește să fie înaintat.

În numele a întregului popor ceh mărturisesc aceea părere a mea, că e vremea să sărim întru ajutorul fraților noștri, căci un popor suntem și aceea rană ce o capătă ei, taie brazdă adâncă și

multele și variatele lui cunoștințe, de atențiunea lui pentru cele mai mici amănunte și de claritatea, cu care le împreună toate în o singură privire.

»Eu, — zise el. — m'aș zăpăci, dacă le-ași avea toate aceste pe capul meu, și n'aș putea s'o duc nici trei zile fără ca să mă încurc«.

»Așa ți-se pare, — îi răspuse Corbeiu — măgulit de vorbele lui. — Sunt încredințat, c'ai face-o și aceasta to atât de bine ca celelalte, căci acela, care e bun părinte, nu poate să nu fie bun gospodar, bun diregător, bun ori-și-ce ar fi el.«

Se'nțelegeau amândoi, și chiar dacă n'ar fi fost prietini vechi, s'ar fi făcut prietini acum, când vedeau lucrurile cu ochii limpezi și se potriveau în gânduri și în simțeminte.

Se umple de farmec viețuirea când oamenii, cari s'au iubit în copilărie ori și-au făcut în timpul tinerețelor plăcută unul altuia viața, se întâlnesc după o îndelungată despărțire și se simt apropiați ca odinioară sufletește.

Frumoasă a fost și plină ziua, pe care au petrecut-o împreună, și pe'nsărate, când se'ntorceau

în corpul nostru. (Aplauze prelungite). Ungurii nu poartă frică de nimic, numai de presă și de opinia publică a Europei. Le foarte place, dacă și acum înaintea străinătății pot să fie considerați de cavaleri, dar acest cavalerism e cea mai sfruntată minciună în lume și trebuie odată deschși ochii acelor, cari nu văd pe unguri în adevărata lor realitate. Cu cinci ani mai înainte ni-a spus Rieger, că ungurii sapă și mereu fac intrigi contra noastră. În Viena au mare trecere, lucră în ascuns și nu putem fi față de ei precauți în deajuns. Să ne aliam deci cu frații noștri și dacă vom da mână 'n mână nădăjduiesc, că vom putea să ne asigurăm un viitor mai bun«.

Vorbirea a fost primită cu mare însuflețire și dese erau strigătele de ocară contra ungurilor. După aceasta s'a adus următorul proiect de rezoluțiune:

1- Marea adunare află de nedreaptă procedura ungurilor îndeosebi față de slovaci, în chestie de naționalitate, căci aceasta e în contra-zicere atât cu principiile culturii, cât și cu a humanitarismului.

2. Dacă slovacii pretind drepturile lor naționale pe calea legală, tot așa și școli, iar în instituțiunile lor limbă slovacă, să fim alături de ei și să protestăm contra urei fanatice a ungurilor, cu care perzecută pe frații noștri slovaci.

3. *Să jurăm în numele culturii și a umanității, că nu vom suferi mai mult, ca maghiarii să comită o astfel de nedreptate față de credincioșii patrioți cum a fost cea față de Juriga și soții.*

4. Să ne declarăm de un sânge cu ei, că ranele lor sunt și ale noastre și că consimțim în păreri cu neîndreptății și că pentru îmbunătățirea sorții sărmanilor familii, vom face colectă.

S'a mai hotărât apoi, că vor trimete în toate statele civilizate broșuri scrise, în toate limbile, și în cea ungurească, arătându-se poporul maghiar în adevărata lui lumină.

Cât de mult îi indignează și supără pe unguri adunarea dela Praga, unde inteligența cehă a protestat împotriva condamnării preotului slovac Juriga, se poate judeca din următoarele șire ale ziarului »Budapesti Hirlap« (dela 21 Dec.):

»Ne-a sosit un raport din Praga care ne revoltă.

la Căsoaie, amândoi erau întristați, că ea e pe sfârșite.

Corbeiu era cu toate aceste neliniștit. Ii era par'că a săvârșit o faptă lui neiertată, de care va avea să se căiască.

»Ce deosebire între ziua de ieri și cea de astăzi!? — își ziceau, și se gândia cu un fel de jale la ziua de mâine.

Să nu te pună păcatele să-i vorbești părintelui despre copii, că nu mai scapi de el și ți-l faci dușman, dacă nu-l ascuți cu destulă bunăvoință.

Cât au stat în deal, cât au coborât la vale și încă mult timp după-ce au sosit la Plopiș, Huțanu a vorbit numai despre copii lui, și prietenul său îi era din ce în ce mai scump, căci îl asculta cu învederată plăcere și-i înțelegea și grijile, și bucuriile.

Plimbându-se însă prin gospodăria dela Plopiș, dâșii au ajuns încetul cu încetul să uite copii.

(Va urma).

Înainte de dejun, dacă beai un jumătate de pocal de apă amară

Igmándi

alui **Schmidthauer**,

stomacul neregulat îi aduce în ordin în decurs de 2-3 ore.

Medicament foarte bun pentru împiedecarea boalelor interne, tot așa are efect admirabil la boale de stomac intestine, și de sânge tot așa contra îngrășării, contra trohnei, respirării grele, gălbenare, umflarea ficatului și fierei, diabită, vână de aur, podagră, reumă și multe boale interne. Comande se pot face la Schmidthauer Lajos, farmacist în Komárom. Se capătă în fie-care farmacie mai bună și prăvălie de coloniale. Prețul unei stield mici 30 fil., mari 50; să nu se confunde cu alta apă amară.

Inteligența poporului ceh s'a adunat la un meeting popular, să protesteze împotriva osândei aduse de tribunalul din Rosenberg în procesul intentat deputatului *Juriga Nándor*. Cari motive au silit tribunalul maghiar independent să-l facă pe deputatul agitator să simtă severitatea legii, aceasta publicul maghiar o știe. Ar trebui s'o știe însă și publicul ceh, care în ce privește *apărarea națiunii sale*, în ce privește *drepturile închipuite și reale și a prigonirii răzbuștoare* a dușmanilor săi, fără îndoială că ar putea să dea exempluri ori căruia popor.

Legătura de răsă a cehilor cu slovacii nu îndreptățește însă pe vorbitorul ceh să se năpustească cu așa invective piine de ură asupra ungușilor, cum citim în discursul ce ni-s'a trimis.

Vorbitorul oficios a pomenit despre decadența moravurilor maghiare, despre sărăcia culturală a ungușilor, un potop întreg de acuzări murdare și goale a aruncat asupra noastră și la urmă ne-a mai calomniat în fața străinătății — căci totul s'a făcut indeosebi pentru a ne discredită în fața străinătății — cu aceea, că Ungaria duce în Viena o muncă de sobol, folosind trecerea mare a sa pentru a strica naționalităților. E evident că rezoluția finală a adunării este o perversitate fără rușine. Cehii știu tot așa de bine ca slovacii că *Ungurii respectă toate drepturile și dacă au vre-o slăbiciune*, apoi este tocmai faptul că *prea-s din cale afară domoli*.

Amestecul bătăran al adunării din Praga și tonul vătămător ne va determina însă, ca în numele culturii și umanității, conștii de superioritatea noastră, să ne răzbușăm pentru ofențele brutale aduse limbei și hegemoniei noastre politice. Și dacă cehii cer străinătății ascultare pentru infamele lor calomnii, trebuie să aflăm și noi chipul de a face în străinătate cunoscut adevărul despre agitatorii și trădătorii de patrie ai noștri.

De mult nu ni-s'a dat să citim în jurnale maghiare o intervertire mai îndrăzneată a adevărului.

Unui învățător de stat.

Cetim în nr. 49 a. c. al organului »Néptanítók Lapja« articolul, »Kulturális állapotaink rendezése« și știindu-te cine ești dle autor Czáró János, sunt în poziția lui Luigi Mondini — din evul mediu — care de fapt când a început să secționeze trupul omenesc a ajuns în dilema, că oare cui să creadă: trupului omenesc concret, ori teoriei medicale de atunci, basată pe principiile învechite ale lui Galenus și Hipocrates.

Văzând articolul subsemnat de Dta m'am întrebant: cine vorbește? Pruncul fostului preot românesc din Gurbediu, ori luminătorul Racoviței?! Și sincer să fiu, nu m'am putut încumeta

a susține nici una nici alta, căci deși de prezent subsemnezi »Czáró János« ai sbătut piept românesc, nutrit cu sudoare românească și ai crescut mâncându-ne prescura, deși acum te plângi că ești nevoit a purta războiul etern cu pretinse »afățări confesionale« și »sofistării«. Aserțiune nebazată poate fi aceasta și să nu cugești Dta c'ai făcut o mare ispravă, când ai iscodit-o. Că de aceste a văzut, respective a auzit lumea, nu analoage ca senzație, ci cu mult mai presus ca acestea, având în vedere forma de predare și indivizii cari le-au pus la cale. Și ca să vezi și Dta: misionarii creștini cutrierând ținuturile de sălbatici africani cu scop de a face convertiri, deși cu știința și oratoria lor au știut delătura toate pedecile, totuși preoții sălbaticilor prin viclesug au știut să îngreuneze poziția misionarilor, dresând pasări — un soi de grauri — din văzduh să rostească: »Dumnezeu la care v'ați închinat voi e adevărat« și în acest chip le-a succes ca poporul să nu se instrăineze de credința profesată de ei. O încercare de această natură văd și eu în tonul în care e scris articolul Dtale. Și să nu presupui, că aceste și invoalvă o acuză asupra Dtale, fie-mi permis a-ți releva faptul că aceasta o afirm pe baza scriselor Dtale, respective a originii Dtale.

Conținutul aliniatului al nouălea al articolului Dtale, în care Dta vorbind în plural, te asimilezi fraților concetățeni în a căror mână e potestatea, pentru cine te știe însă c'ai crescut cu prescura creștinilor români din Gurbediu și ai învățat cu pâinea alumneului din Arad, e un »non sens«. Pentru că de giaba te girezi Dta, de »nu știu ce« când ești: »nu voești a ști ce!« Aceasta e un ce nemoral, e o încercare d'a îmbăta lumea cu apă rece.

După pedagogie și concepțiunea omenească »ce e nenatural nu e sănătos« și Dta, știindu-te lumea că ești fiu de preot român și sculat din sudoare românească și luând la cunoștință tonul pe care-l cânti în articolul de sub titlul sus indicat, e absolut imposibil a vedea în Dta pe omul convingerilor. Cred că Dta tragi pe coarda care zici fiind în deplină cunoștință a zisei: »multe drumuri duc la înălțime și între aceste drumuri nu unul e care e în posesiunea fiecăruia«, ceea-ce pe mine de loc nu mă supără cu gustul Dtale! Căci și Kölcsey în Parainesis zice: »Sok ember olyan mint a chamaeleon: tetszésenként válthat színt«. Ființa Dtale și scrisese Dtale curat scena binecuvântării lui Iacov de Isac. »Trupul mi-se pare a fi a lui Isav, dar glasul e străin!« Parcă pentru cazuri analoage cu prezentul a zis poetul: »Nem boldogtalan az, kinek születéséről vagy haláláról a vilag semmit sem tud« despre a Dtale naștere însă știu și voiesc

a ști și lumea, că: te-ai lăptat la piept alimentat de sudoare românească, cu toate că în poziția în care ești ca învățător, director de stat pe tema patriotismului, faci mare tărăboiu fără a ține cont că în guraliva lui Petöfi se zice: »kinek a hon mindig ajkain van, nincsen annak soha semmi szivében!« Toate cele premerse în aceste șire le consider de premise din cari conclud, că intențiunea Dtale n'a fost a desvoltă temă pedagogică când scriind te-ai pus a stigmatiză școalele noastre, ci ai voit numai a-ți arăta colții, căci altcum pentru cine, dacă nu pentru indivizi d'aldeăștia a zis Eremia: »fii am născut și am crescut și aceia s'au ridicat asupra-mi«. Nu din zel, ci din »poftă de linte« ai făcut aceasta. La ce râvnind ai uitat că multe sunt comunele, în cari pe lângă școli confesionale sunt și școli de stat, conduse de indivizi cu sentimente patriotice înăscute, — și nu însușite c'ale Dtale — cari în circumspecții lor nu jertesc timpul pentru a scrie fleacuri, ci desvoltă activitate în școală, convinși fiindcă un popor nu prin parafraze și sămănare de discordie se duce la fericire, ci prin muncă continuă și devotată.

În unul din pasajele aceluia articol de plângi că învățătorii de stat — așa ceva numai în Racovița poate obveni — din cauza școlii confesionale nu pot aplica nici disciplina domestică. Când te-ai încumetat a pune aceasta pe hârtie, ai fost ca acela din poveste, care de mulțimea arborilor n'a văzut pădurea. Ori cine, nepreocupat fiind va contesta aceasta aserțiune, știind că dacă un învățător fără motiv legal un elev înscrie în alta școală, comite transgresiune care la nici un caz nu e permis a se trece cu vederea și, hotărît, nici nu s'ar trece dacă eventual s'ar comite transgresiunea de un învățător confesional. La caz de subversează motiv — ceea-ce eu bănuiesc — căci altcum nu înțeleg lamentarea d'ale d'a nu putea din pricina școlii confesionale să aplici disciplina — în acel caz eu susțin cu Saizmann: greșala a se căuta în învățători.

Se pedepsim pe petulanți, renitenți și pe neglijenți pentru a-i aduce la rezon. Să nu aplicăm însă pedeapsa ca un generator de mișcare al progresului, căci făcând aceasta pe lângă aceea că ne espunem la neplăceri, subminăm raportul familiar, ce treuue să existe între elev și învățător.

Așa dară de încheiere un sfat, dle coleg. Ori cine voește să nu fie împedecat — să tindă ca pedepsei să-i premeargă judecata. Astfel se va evita posibilitatea d'a se mai putea cineva împedeca în învățătorul confesional. Am zis aceste bazat pe principiul »audiatur et altera pars«.

Șteitin

Dimitrie Micu,
învăț. confes.

Mitropolitul Sava II. Brancovici (1656--1680)

De V. Mangra.

Dare de seamă. 1)

În cercările celor ce se ocupă cât de cât cu »Biblicele« se știe, că în veacul trecut școalele din Tübingen, Jena și Halle, prin cunoscuta lor critică negativă, au susținut cu tărie, că ss. Evangeliile ar fi neautentice, că ar fi scrise prin veacul al doilea, dacă nu și în al treilea.

Critica aceasta negativă a avut darul să provoace pe erudiții teologi și să-i îndemne la cercetări serioase, fără preoapățiune, spre a stabili adevărul, adică a constata în mod indiscutabil dacă ss. Evangeliile sunt în adevăr autentice ori nu²⁾. Și se știe că rezultatul final al îndelungatei și minuțioasei cercetări a fost constatarea, că în adevăr ss. Evangeliile sunt scrise de către cei patru evangeliști, ale căror nume îl poartă; astfel că ceea-ce se admitea numai în baza tradițiunii, acum este întemeiat științificește pe documente autentice.

Accea ce s'a întâmplat cu ss. Evangeliile în veacul trecut, aveă să se întâmple și s'a întâmplat cu mitropolitul Sava II Brancovici.

În convingerea noastră era, și acestei convingeri i-se dăduse expresiune în o serie de monografii și foiletoane³⁾ că mitropolitul Sava II Bran-

covici a fost unul din cei mai mari Ierarhi ai românilor, că a fost român, zelos ortodox și că a suferit martiriul pentru ortodoxie și pentru romanism.

S'a ridicat însă în timpul mai nou eruditul și laboriosul canonic din Blaj pâr. dr. Augustin Bunea și cu un aparat istoric nu de desprețuit, a susținut că Sava II Brancovici a fost 1) sârb de origine, 2) calvinizat și calvinizant și 3) moartea lui a fost o meritată pedeapsă.

Cu verva și cu ușurința de condei, care-l caracterizează, n'ar fi mirare ca pâr. dr. Bunea să fi convertit la ale sale afirmațiuni chiar și pe unii ortodocși, cărora nu le era cu puțință a controlă izvoarele istorice și a pune în cumpănă cele susținute de sf. sa. Pe mulți din ceice nu-i va fi convins cel puțin îi va fi pus pe gânduri.

Învălmășeala produsă de scrierile pâr. dr. Bunea nu putea să se perpetueze. Se așteptă cu drept cuvânt și cu legitimă încordare să se facă lumină: ori să se dovedească neîndoios ca adevărate cele susținute de pâr. dr. Bunea și noi să abzicem dela o iluziune de mândrie religioasă-națională, ori să se arate că fals este aceea ce afirmă sf. sa și că temeinică este convicțiunea, ce ne formasem despre românitatea și marea valoare a marelui viteaz între mucenici, Sava II Brancovici.

Și, cred, că sunt interpretul multor români, când arat mulțumirea, ce o simțesc împreună cu cei de o părere cu mine, constatând că lumină, desăvârșită lumină s'a făcut: Sava II ni-se arată încă mai mareț de cum ni-l închipuisem, după puținele date ce aveam până acum!

Meritul acestei depline lumini revine cunoscutului literator și politician pâr. archimandrit V. Mangra, vicar episcopesc în Oradea-Mare.

În o scriere de 181, mai exact de 131 pagini sf. sa trage oare-cum la bara justiției literare-științifice pe pâr. dr. Aug. Bunea și, întemeiat pe documente autentice (unele chiar la cari se referis pâr. dr. Bunea), pe care în parte ni-le reproduc dela pag. 155—181, combate punct cu punct și răstoarnă cu desăvârșire aserțiunile pâr. dr. Bunea nu numai referitoare la persoana mitropolitului Sava II Brancovici, ci și la istoria bisericii române din Transilvania, stabilind și restabilind adevărul istoric.

Referitor la istoria bisericii române pentru noi era »dogma istorică«, cum o numește dl Grigorie Tocilescu, că biserica română a existat în Dacia Traiană în însăși ființa poporului român, că acest popor, ortodox fiind, a constituit el însuși biserica sa ortodoxă, că mânat și învâlit de furtunile năprasnice ale veacurilor, acest popor a dăinuit ca popor și ca biserică tot odată neîntrerupt, strecurându-se printre stâncile și vârtejurile vremurilor întunecate până ce a eșit la iveală, cum a eșit.

Părintele dr. Bunea, admițând, dela sine înțeles, perpetuita în Dacia a neamului românesc, susține că românii din Transilvania, până la reformățiune, n'au avut necum o mitropolie, dar nici măcar o episcopie, că Mitropolia în început a avea abia dela Mihaiu Viteazul în coace Biserica, pe care ei o constituiau, părintele Bunea o numește »slavo-bizantină«, care își aducea preoți cum putea și de unde putea.

Părintele Mangra dovedește la rândul său că biserica română din Transilvania în veacul al 9-lea și-a avut Mitropolitul său și dacă și-a avut mitropolitul, e dela sine înțeles că și-a avut și Episcopii săi. Existența episcopilor și mitro-

¹⁾ »Secolul«. București, N-rii dela 30 Novembre și 1 Decembrie 1906.

²⁾ Chiar și scriitorul acestor șire a publicat o broșură: »Genesa Evangeliilor«, Sibiu 1880.

³⁾ Între cei mulți și eu încercasem la 1874 să-i fac o scurtă biografie în »Telegraful Român« din Sibiu nr. 83—86.

NOUTĂȚI.

A R A D, 22 Decembrie 1906.

— **Știre literară.** Anunțăm cu plăcere că *domnișoara Augusta Rubenescu, apreciata scriitoare, a pus sub tipar un volum »Pentru copii mici, care va apare de sfințele serbători.*

Volumul ilustrat, va cuprinde o multime de povestiri scrise anume pentru copii. O fantasmă ușoară, stil ușor și apropiat de priceperea copiilor, iată ce caracterizează această lucrare a domnișoarei Rubenescu.

— **Știre redacțională.** Dl Augustin Paul, care cinci ani a fost colaborator intern al »G. Trans.« începând cu ziua de 15 Decembrie nu mai face parte din sus numita redacție. Dl Paul este un bine apreciat scriitor la noi.

— **»Grossösterreich«**, ziarul ce apare în Viena care informează străinătatea în modul cel mai detaliat despre stările din Ungaria, este oprit din partea guvernului ungar de-a intra în Ungaria. Cică scriitorii din țară au scris contra ideii de stat maghiar. Se înmulțesc agitatorii!

— **Pentru gimnaziul din Brad.** O faptă nobilă și vrednică de toată lauda sevăresc pedagogii dela institutul nostru. A doua zi de Crăciun vor da concert în sala hotelului »Central« din Brad.

Venitul va fi destinat pentru fondul gimnaziului.

— **Din Vrani** ni-se scrie: »Românii din Vrani fiind în »Tribuna« întristătoarea știre, că dl deputat Coriolan Brediceanu și venerabilul fruntaș al vieții noastre publice este grav bolnav, în ziua de sâmbătă Nicolae au mers la sta biserică, unde au ținut rugăciuni pentru grabnica lui însănătoșare.«

Și din acestea știri trimise spre publicare, se poate vedea lămurit cât de tare este legătura dintre poporul român și deputații noștri, căci nu mai sunt oameni ce se iubesc se fac astfel de manifestări de dragoste.

† **Eugen Porea**, eminentul doctor balnear și cercuț în Basna, bărbat în floarea vârstei, a încetat din viață. Il deplânge soția sa Domnica născută Chirtop și numeroși prieteni. Fie-i memoria binecuvântată.

— **Nouă revistă.** Din București ne sosește înscrisoarea știre, că dl profesor Nicolae Iorga cu începere dela 1 Ian. va scoate o nouă revistă, ce va purta frumosul titlu: »Floarea Darurilor«. Tot omul de bine, care a simțit marele gol în literatura noastră de când s'a depărtat dl Iorga dela »Sămănătorul« va primi cu o vie bucurie aceasta

știre: Ce scop va urmări aceasta revistă, ni-o spune însuși dl Iorga în prospectul ce ni-se trimite. Din acest prospect se vede lămurit, ce va fi noua revistă:

»O revistă specială, un fel de antologie și de îndreptariu pentru întreg poporul nostru, ale cărui interese singure, mari și permanente, să fie ținute în samă, o revistă, care, având a face cu oameni depărtați în timp și în spațiu, nu și-ar pierde nici o fărâma de vreme cu neînțelegerile sau cu alintările gospodăriei, o revistă care să voiască numai a folosi »de obște« — cum se zicea odată — printr'un fel de mare colaborare a tuturor oamenilor de talent ce au lucrat pentru neam și a oamenilor de un și mai mare talent, une-ori, cari au îmbogățit sufletește omenirea, o revistă care să nu caute a înrăuri literatura zilei, slobodă a se mișca precum înțelege, care să nu vrea nici s'o măgulească, nici s'o îngrozească, nici s'o înșele, nici s'o cumpere, nici s'o spuie unui om, nici s'o subordoneze unui club, ci să se amestece, cel mult, pentru a destăina din publicații întâmplătoare sau obscure câte un talent nou, — o astfel de revistă liniștită, împăcată, zimbând ori cui, alinând pe oricine, vreau să dau, — tocmai în clipa când atâția ar crede că în sufletul meu de nedreptățit a înflorit buruiana răzbunării și urii de oameni.

E un dar pe care-l fac celor de o limbă, de un suflet cu mine și, pentru a-i da un nume de bottez, împrumut dela o veche și bună carte creștină, cu povești luminoase și învățătoare pentru ori care, aceste cuvinte pe care înaintașii noștri le rosteau cu recunoștință: »Floarea darurilor«.

Aș vrea s'o scot în broșură de măcar patru coli de două ori pe lună. Neavând însă comori din lumea unde »carii le strică și rugina le roade«, las cetitorilor hotărârea. Iubirea lor pentru fiecare număr va asigura pe cel viitor.

Păcatul, însă, și în această privință n'ar fi al meu«.

Abonamentul pentru anul întreg nu costă numai 15 cor.

— **»Faust« în românește.** Cetim în foiele din România, că M. Sa Regina a bine-voit a face să se exprime înaltele sale mulțumiri dlui Al. I. Hodoș (Ion Gorun) pentru traducerea în versuri a tragediei »Faust« de care se ocupa toate cercurile literare.

Majestatea Sa nădăjduiește, că această traducere, admirabil făcută, într'o limbă frumoasă și bogată, să se poată juca pe scena teatrului național, pentrucă ea »dă într'adevăr ideea lui »Faust« Goethe«.

— **Revistă pedagogică.** Mai mulți profesori dela seminariul »Andreian« din Sibiu sub conducerea cunoscutului și binemeritatului pedagog

Dr. Petru Șpan au hotărât să scoată o revistă pedagogică lunară.

Revista va apărea cu 1 Ianuarie 1907 sub titlul »Vatra școlară«. Comitetul redacțional va face din ea o adevărată vatră« la care fiecare învățator să-și poată încălzi inima, îmbogăți spiritul și odihni oboseala zilelor de muncă.

»Vatra școlară« va publica studii pedagogice lucrute pe baza celor mai nouă și mai bune cercetări științifice. Aceste le va ilustra cu lecții de model, și va informa despre cele mai bune cărți școlare și literare.

»Vatra școlară« va discuta necazurile, lipsurile, durerile și dorințele învățătorilor noștri, contribuind din răspuneri la îmbunătățirea sorții lor. Va fi prietina tuturor celor ce cu gând curat și cu dorul de progres în suflet să vor apropia de ea.

Numărul se va estinde pe 2 coale de tipar format 8°. Abonamentul de 6 coroane la an.

— **Invitare.** Corul vocal gr.-or. rom. din Ghilad va aranja concert împreună cu dans, Marți în 26 Decembrie 1906 st. v. (Ianuarie st. n.) în sala școlii conf. gr.-or. rom. de băeți. Program variat și bogat. Venitul curat e destinat fondului corului.

— **Sultanul pentru aromâni.** Munir pașa, ar fi cerat patriarhului, în numele sultanului, să rezolve chestia aromânească, recunoscându-le dreptul de a avea școli și biserici, dar rămânând tot sub ascultarea patriarhiei. Patriarhatul însă, prin ziarul »Eklisiastiki Alitheia« se fălește că poarta a părăsit pe aromâni.

— **Scandaluri sârbești.** »Die Zeit« scrie: Un șef de secție ar fi furat 10.000 de lei dela casierul ministerului de finanțe. Au urmat injurături și palme între cei doi slujbași; darea amândorora afară, cu pensie. Iar la poliție, în urma argumentelor convingătoare ce i-s'au aplicat, slujbașul a mărturisit furtul.

— **Școala economică (de menaj),** susținută de »Reuniunea femeilor române din Sibiu«, deschide cu începere dela 15 Ianuarie n. 1907 un curs special pentru bucătăria fină. Cursul durează trei luni. Elevele, cari vor locui în internatul școlii, primesc întreagă întreținerea pe lângă o taxă lunară de 80 cor. Elevele externe plătesc o taxă lunară de 40 cor., primind ameața și oșina. Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină de rufe, 6 ștergere, pepten, perie pentru cap și pentru dinți, câteva șorturi; cele externe: câteva ștergere și șorturi. Inscriserile se fac la conducătoarea școlii, domnișoara Veturia Papp, Sibiu, strada Baier nr. 1.

— **Șese-spre-zece decapități în o zi.** Datele de mai jos le scoatem din un ziar rusesc,

poliților români în Transilvania, deși nu cronologiceste an de an, se dovedește neîndoios.

Dacă adăogăm noi, nu se poate dovedi unde și-au avut episcopii reședințele lor în cursul veacurilor de restriște, și, dacă documente scrise avem despre continuitatea neîntreruptă a existenței lor, urmează oare că n'au existat? Dar despre perecerea neîntreruptă a românilor din Dacia traiană avem documente scrise? Și dacă n'avem, urmează oare că nici ei n'au existat?

Românii, ca biserică, n'au putut exista fără Episcopii proprii ai lor, ori cât de sărmani și de modesti vor fi fost acei Episcopi.

Iar că Episcopii și mitropolii, despre cari avem dovezi scrise că pe vremea renașterii au existat, n'au fost calvinizați și calvinizanți, precum pretinde părintele dr. Bunea, părintele Mangra dovedește deplin, arătând că ei, din contră au fost și ortodoxi și zeloși susținători ai ortodoxiei, cu toată presiunea, ce o făcea asupra lor puterea statului.

2. Vorbind despre George Brancovici, biograful și despre genealogia lui Sava II Brancovici, părintele Mangra face lumină asupra obârșiei Brancovicilor. Ne arată că Brancovicii din Transilvania și România sunt același neam de oameni urmași ai Despotului sârbesc George Brancovici 1427—56, înrudiți cu Cantacuzineștii și cu Basarabii. Din mijlocul veacului XVI așezați în centrul românismului, în Ineu (Ienopolea), Brancoviceștii s'au romanizat cu tot, ca și Brancovenii din Muntenia. Familia lor a dat pentru Episcopia română din Ineu trei episcopi români: Matei,

Longin și Sava, mitropoliei din Transilvania doi Mitropolii; Sava I și Sava II, iar în Muntenia un mitropolit, pe Maxim.

Pare-că, anume, spre a accentua și romanitatea și înrudirea sa cu Brancovenii din România, fratele lui Sava II, George, scriind românește, dela curtea lui Șerban Cantacuzen, iscălește George Brancoveanul.

Despre acest minunat George Brancoveanul, fratele mitropolitului Sava II, păr. Mangra ne arată pe larg și documentat că a fost unul din diplomații cei mai de valoare ai timpului său și ca și fratele său mitropolitul, în relațiuni de aproape cu curtea princiară din Transilvania, cu cea din Muntenia, cu cea din Viena și cu cea din Constantinopol, ba și cu Petersburgul. El a făcut Austriei și creștinătății cele mai înalte servicii, pentru cari, ca și mitropolitul Sava II, a fost înălțat de către împăratul Leopold la rangul de baron. Căci George Brancoveanul a atras pe partea împăratului Leopold pe Șerban Cantacuzen, Domnul Munteniei care la asediul Vienei a făcut să cadă puterea cotropitoare a turcilor. Dacă nu era Șerban Cantacuzen, cine poate ști ce se alegea de soarta Europei. Și dacă Șerban Cantacuzen a fost la asediul Vienei ca aliat secret al împăratului Leopold, numai abilității diplomatice a lui George Brancovici are să se mulțamească. Deci indirect mântuirea imperiului habsburgic, în același timp, sdruncinarea din temelie a celui turcesc, are să se mulțumiască lu George Bancovici.

După-ce face pe scurt biografia lui George Brancovici, păr. Mangra la pag. 24 zice: »Lui

Șerban Cantacuzen împăratul Leopold nu numai i-a recunoscut coborârea sa din familia împărătească a Cantacuzenilor din Bizanț, precum i-a recunoscut și lui George Brancovici, dar, spre a-l angaja și mai tare în interesul politice sale, îi deschide și o măreață perspectivă, aceea de a lucra pe tronul acestei împărății: și gândul și gătirea lui Șerban Vodă, zice Niculcea, era să fie el împărat în Țarigrad«.

»Cei 24000 de ostași sârbi, slavoni și croați, pe cari Șerban îi ținea ascunși, după-cum scrie Cantemir, prin păduri și munți, pentru a-i uni cu românii și a porni cu o armată puternică pentru a ocupa Constantinopolul, fără îndoială erau îndemnați la arme și aduși sub comanda principelui român prin George Brancovici«.

Apoi, spre a ilustra grațitudinea austriacă față de cei ce-i fac servicii, S. Sa are eroismul a adăoge: »Acea politică însă, care a cerut capul lui Mihaiu Viteazul la Turda, după 87 ani ceru capul lui Șerban Cantacuzen, care moare otrăvit, apoi a lui George Brancovici, care moare în temniță, și la 1714 capul Brancovenilor«. Noi vom adăoge, ca întregire: acea politică austriacă a răsplătit cu aceeași grațitudine pe Radu Șerban Basarab, urmașul lui Mihaiu Viteazul, pe Horia, pe Iancu, pe Șaguna (despre care, cei-ce am fost în jurul lui știm cât era de amărât în ultimele sale zile pe casa de Habsburg): pe românii ardeleni peste tot.

(Va urmă)

Simion Popescu.

ce arată activitatea reacționară de o zi în aceia țară a nelegiuirilor, a nedreptății strigătoare la ceea, ce se numește »puternica« Rusie. În ziua de 3/16 Decembrie s'au executat 16 decapitări și anume:

În Mitan au împușcat pe revoluționarul Michelson, pe Sprohais și Steinberg. În Lotz au fost împușcați cinci jefuitori. În Siedlece opt înși și în Chiew trei înși.

Toți în numele legii!

— **O culegere de artă națională.** »Secolul« scrie: Aflăm că o prețioasă culegere de lucrări de artă națională s'a adus de curând în țară.

Doamna Eliza Știrbei a cumpărat dela cunoscutul profesor de agricultură din Sibiu, Dimitrie Comșa, pentru suma de 12.000 lei (două-sprezece mii) culegerea de artă populară românească a distinsului profesor. Această culegere se compune din două feluri de lucruri.

Sunt întâi obiecte de lemn înfrumusețate cu sculpturi; furci de tors, bețe de mână, fluere, cruci — toate lucrări făcute cu cuțitul de ciobani când stau la munte cu oile și cu gândul la cei de jos, de acasă.

Sunt apoi țesături și cusături eșite din mâinile meștere ale femei române de acolo, ale artistei satelor noastre dela poalele munților Sibiului.

Di Comșa a adunat toate aceste lucrări de artă românească în curgere de mai mulți ani de prin satele noastre de sub munte și din dărnicia porinită din inima deschisă a Românului, iar Doamna Știrbei cumpărându-le și-a îmbogățit muzeul — și până acum foarte bogat — de artă populară românească cu o comoară de mare preț. Astfel îmbogățit muzeul doamnei Știrbei ca și al d-lui Alexandru Bellu, sunt două comori naționale de mare însemnatate.

— **Noul parlament în Persia.** Un ziarist francez a luat parte în 24 Noiembrie la o ședință a parlamentului din Teheran. Deputații șed pe joc înemicerc. Un orator a întrebat, că de ce nu se pune în aplicare un proiect primit de cameră? Presidentul a răspuns, că a așteptat să vadă ce va zice guvernul. Oratorului nu i-a plăcut acest răspuns și foarte înfuriat zise:

— Ce avem noi cu guvernul? Doar nu pentru ministri suntem noi aici, cari ne-am face să așteptăm ani întregi. Dacă am hotărât ceva, trebuie momentan s'o punem și în aplicare.

La ședință ia parte numărul public, care poate și el să se amestece în discuție.

Tot în aceia ședință s'a cetit o rugare a pescarilor din Enzeli. Ei se plâng, că monopolul pescarilor ruși le face mari daune. Cei mai mulți deputați nu înțeleg nimic din întreaga afacere. Insuși presidentul declară, că nu înțelege despre ce e vorba. Aduge însă: vād între public un tânăr din părțile acelea, cari ne va putea da deslușiri.

Tânărul se ridică, vine în mijlocul deputaților să esplice cazul. Trec apoi la alte afaceri. Se citesc epistole lungi și încurcate. Cineva din public strigă:

— Dacă camera voește să le asculte toate acestea, nu va isprăvi nici odată.

Ușierii se răstesc la el, îl iau de gât și-l dau afară.

— **Nou academician francez.** Din Paris se vestește, că deputatul Alexandru Ribot, care a fost în mai multe rânduri ministru president și de externe a fost ales membru în Academia franceză. El n'a scris nici odată cărți literare sau științifice. Distincția de care se împărtășește o poate mulțumi numai activității sale oratorice.

— **Răsvărire în armata turcească.** Ziarul »Politische Correspondenz« anunță din Constantinopol: La 15 Dec. a. c. s'au răsvărit 500 de soldați de marină cerând soldați și concedierea lor, deoarece-terminul lor de serviciu a expirat. Ei aveau lagărul într'un vechiu cimitir din Pera și n'au făcut altceva, decât, au jefuit pe un vânzător de pâine. Adjunctul ministrului de marină

a voit să-i liniștească, dar a fost rănit la un braț și la obraz. Nici parlamentarii palatului nu i-au putut calma pe răzvrățiți. Comandantul de marină Mehmed pașa, care este foarte respectat de cătră trupe, a reușit însă să-i liniștească după ce le-a promis solda și concedierea.

Astfel de răzvrătiri se ivesc foarte des în Turcia. Lucrătorii arsenalului societății de navigație de stat »Maasussa« se răzvrătesc la fie care trei luni, dacă vreau ca să fie plătiți. Comisiunea financiară, care s'a întrunit acum se silește să pună capăt acestei stări anormale.

— **Osândiții.** Din 15 marinari cari au luat parte la revolta echipagiului cuirasatului »Potemkin« și cari s'au supus de bună-voie judecăței tribunalelor la întoarcerea lor din România, unul a fost condamnat la patru ani muncă silnică, ceilalți la înrolarea în detașamente de disciplină pe timp de un an și jum. până la doi ani.

— **Femeile engleze,** nici odată nu folosesc a față decât »Lapte de castravete« ce se găsește în adevărata calitate engleză în farmacia Balass-K., în Budapest, VI., Andrassy-ut 47. E de efect sigur și e nesticăcios, ce deja după folosire de 2—3 ori înlătură ori-ce pete de pe față și aceleia îi dă tinereța și fineța.

Să grijim ca pe fiecare sticlă numele »Ballassa« să se găsească. Sticla cu 2 coroane, săpunul englez de castraveț 1 cor., pudră de castraveț. 1.20 Se află în toate farmaciile. Prin postă se capătă din farmacia lui Ballassa Kornel, Budapest — Andrassy-ut 47.

Se capătă în Arad la farmacia Földes Kelemen și la drogueria lui Vojtek și Weisz.

— **Apa amară »Igmanti«** alui Schmidthauer e foarte bine să se găsească în fie-care casă, ca la caz de nevoie folosind din ea câte jumătate de pocal, delătură definitiv ori-ce boală de stomac și astfel împiedecă răspândirea boalei în organizația corpului. Aceasta apă nu numai te mântuie de boală, dar dezvoltă pofta de mâncare.

— Atragem atențiunea asupra anunțului alui *Fábán Lajos*.

— **Kerpel Izsó,** librar cu bun renume din Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistole, aparatele de ars lemne și de aplicat pe catifea, de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

— Au sosit bijuteriile de moda cea mai răspândită. Mare asortiment de tacămuri de argint. Orologe de aur, argint și oțal, de buzunare. Un departament separat se găsește fabricațiunii de argint china de prima calitate.

Grallert S. és fia, Arad, Piața Andrassy nr. 22.

BIBLIOGRAFIE.

Cel mai frumos și mai potrivit *dar de Crăciun* pentru copii dela 6—14 ani este »Biblioteca cop.« de A. O. Maior. Vol. I și II. Aceste volume cuprind: piese de teatru, bazme, povestiri și numeroase ilustrațiuni. Se află de vânzare la orice librărie românească din Ungaria și România sau la Administrația revistei »Lucafărul«, Sibiu (Nagyszeben), Schewisgasse 2. Prețul: 1 cor. 60 bani sau 2 lei. Plus porto postal 20 bani.

A apărut nr. 1 din interesanta revistă lunară »Lectura«, cu următorul cuprins variat:

V. Alexadri, Pohod Na Sybir; M. Cervantes, Aventurile extraordinare ale lui Don Chișot; Oct. Goga, Noi și Rugăciune (poesii); C. Flammarion, Descrierea planetelor; I. Creangă, Ivan Turbinca; M. Lermontov, Un erou al timpului nostru (roman); Al. Odobescu, Pseudokinegeticos. Un număr 60 bani. Abonamentul 7 lei pe an; 4 pe 6 luni Redacția și administrația București, str. Vinătorului 14.

Poșta Redacției.

I. Halmagiu. Anunțuri de logodnă netipărite, nu publicăm.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 21 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (100—kg.)	7:43—7:44
Secară pe 1907	6:58—6:59
Orz pe 1907	7:48—7:49
Cucuruz pe 1907	5:13—5:14

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907	7:43—7:44
Secară pe Aprilie 1907	6:58—6:59
Orz pe 1907	7:46—7:47
Cucuruz pe 1907	5:13—5:14

Redactor responsabil Sever Bocu.
Editor-proprietar George Nichin.

Untura de pește

cea obicinuită are un gust și un miros atât de prost și e atât de grea de mistuit, încât adese ori nici nu poate fi gustată de copii și pacienți gingași. Puterea mare de tămăduire și de nutriție pe care o posedă untura de pește o poate avea fie-cine gusta, căci preparată ca *Emulsiunea Scott* untura de pește nu mai are însușirile ei neplăcute. *Emulsiunea Scott* e gustoasă, ușor de mistuit și de trei ori mai cu efect, ca untura de pește obicinuită. *Emulsiunea* lui Scott nu pricinuesc nici cele mai mici gfeutări și are totdeauna efectul dorit.

Semnul, că *Emulsiunea* lui Scott veritabilă este breveta: »un om, care poartă în spate o știucă mare«.

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, »Városi Gyógyszertár«

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original C. 2.50

Se află în fie-careapotecă.

Nimeni să nu joace la nici un fel de loterie până nu cere informațiuni dela

VALUTA BANK, Váci-kör-út 44.

Căutam agenți în provincă pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Corespondență în limba română.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei«:

Chestiunea de naționalitate

De Br. Eötvös József,
tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei«

Românii din Bosnia și Hertegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute »Academiei Române« în ședința din 19 Octombrie 1904. Adăugate și întregite de Isidor Ispava

Se poate capătă cu prețul de 1 Cor. 50 fileri

Plus 10 fileri porto.

La boala »VÂNĂ de AUR«, diabetă și intestine indispensabil pentru leuze și copii în fașe. Tot omul iubitor de curățenie indispensabil trebuie să întrebuințeze medicamentul »ZERO«, căci prin el dobândești o dispoziție plăcută și folositoare.

Impiedecă ori-ce infecție și zgăriere.

La întrebuințare e mai ieftin decât hârtia. O unde se poate capătă.

„ZERO“ e fabricament de vată, breveta

BUDAPEST VII. — Strada ROZSA 45.

Telefon 87—52.

Telefon 87—52.

S-a fondat la anul 1874.

HAINE

pentru bărbați,
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate, cele mai moderne, cel mai bun croi, paltoane și pardesii de toamnă și de iarnă în cele mai favorabile condiții și mai ieftine prețuri la

Moskovitz Zsigmond

Liferantul inteligenței române

A * R * A * D,

Edificiul teatrului.

● Filiala în Piața libertății Nro. 1. ●

Toate vestimintele gata, la dorință se întocmesc conform corpului, fără alta renumerație.

În fiecare săptămână
MARFĂ NOUĂ!

Telefon Nro. 534.

Marfă bună, prețuri ieftine, servicii punctuale

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905.
3 Decembrie

111635236
1418772
69901328
23578086
11999776
15075400
2920477
5763898
597656
739947
82981885
—
8586508
27180870

362379839

12000000
20110084
3039628
241472430
1560783
1215029
82981885
—

362379839

ACTIV

{ 79275236	Reserva metalică Aur . . .	84195014
{ 32360000	„ Trate Aur . . .	35447500
	Argint și diverse monete . . .	
	Portofoliu Român și Străin . . .	
{ *)	Impr. contra ef. publice . . .	10422600
{	„ „ „ „ în cont curent	20814660
	Fonduri publice . . .	
	Efectele fondului de rezervă . . .	
	„ „ „ amortisarea imob. și material	
	Imobili . . .	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie . . .	
	Cheltuieli de Administrație . . .	
	Depozite libere . . .	
	„ „ & provizoriu . . .	
	Conturi curente . . .	
	Conturi de valori . . .	

PASIV

Capital . . .	
Fond de rezervă . . .	
Fondul amortisării imobilelor și material . . .	
Bilete de Bancă în circulație . . .	
Profituri și pierderi . . .	
Dobânzi și beneficii diverse . . .	
Depozite de retras . . .	
„ „ „ & provizoriu . . .	

Scomptul 5% *) Do bănda 5 %

1906.

25 Noembrie 2 Decembrie

119978449	119642514
602790	674414
91812475	91719413
31991375	31237260
11999979	11999979
14720335	14720335
2899824	2899824
5814192	5823364
607154	607231
792447	807533
83626800	82746725
22318500	7312000
5640102	3488262
21073699	19758836

413878121 393437690

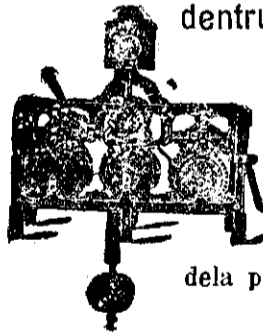
12000000	12000000
21628098	21628098
3275468	3275468
267759330	263124190
1646498	1646498
1623427	1704711
83626800	82746725
22318500	7312000

413878121 393437690

Ceasornice de turn

dintru palate, case comunale, fabrici, locuințe private

regulează și aranjază mai favorabil

MÜLLER JÁNOS

succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage

BUDAPESTA,

VII., Csömöri-ut 50. (casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimite gratis și franco.

Au sosit becurile sistemul cel mai nou!

Cea mai nouă iluminare!

Becuri sistem „Auer“ putere raselor de 100 lumini pe oră 3 fileri.

Cadouri de Crăciun:

ARGINTURI DE ALPACCA.

Obiecte de ornare

din metal, porțelan și sticlă.

Modele de rame pentru icoane.

Telefon pentru oraș și comitat 451.

GEBHART TESTVÉREK, ARAD, Piața Andrassy 4

prăvălie de porțelan, sticlă, oglinzi, rame și candelabre, îndeprindere de sticlărie (Hotelul „Pannonia“).

Riedl Ödön

fabricant de pieptene

mare magazin de pieptene

precum

articoli de pieptene

de tot soiul pentru optici,

sponghe, săpunuri

și mare asortiment de articoli de toaletă.

Dregeri se primesc și se compută în prețurile cele mai ieftine.

LOCALITATEA:

Arad, József főherceg-ut nrul 9.

Casa contelui Porcia.

Alianța

Măestrilor de Mobile din Arad

vis-à-vis cu ușa principală a teatrului.

Recomandă bogatul magazin de mobila cea mai modernă, lucrată exclusiv de
maiestrii aradani

mare asortiment de perdele

diferite covoare și couverturi

din scopul nostru a aduce în contact direct publicul cu maiestrii, punem la dispoziție
onoratului public.

Mobila cea mai bună cu prețurile cele mai favorabile.

Cu planuri servim gratuit!

Cu planuri servim gratuit!

Protejarea onor. public o cere:

Az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete

mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Splendida iluminatie seara până la ora 11